

กระทู้ถามที่ ๐๓๗ ร.

วุฒิสภา

๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๖๔

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังต่อไปนี้

ด้วยที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นทรัพย์สินของรัฐที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นถนนสาธารณะ ทางสัญจร คลอง หนอง บึง ลำราง หรือพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ซึ่งประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยรัฐมีหน้าที่ในการดูแลรักษาและบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นไปด้วยความรอบคอบและมีระบบ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๔

แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังการประกาศใช้ระเบียบดังกล่าว ปรากฏข้อกังวลจากหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับผลกระทบในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะกรณีที่ดินบางประเภท ซึ่งประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง เช่น ถนน ทางสัญจร หรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน แต่ยังไม่มีการดำเนินการเปลี่ยนสภาพหรือปรับปรุงสถานะให้สอดคล้องกับสภาพการใช้ประโยชน์จริง ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการบริหารจัดการ กล่าวคือ เมื่อที่ดินดังกล่าวยังอยู่ในสถานะที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซม ปรับปรุง หรือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบนพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการใช้งบประมาณในพื้นที่ที่ยังมีข้อจำกัดด้านสถานะทางกฎหมาย หรืออาจถูกตรวจสอบภายหลัง ส่งผลให้พื้นที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้งานจริงเกิดการชำรุดทรุดโทรม และประชาชนไม่ได้รับการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการเปลี่ยนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์จำเป็นต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริง การพิจารณาสภาพและลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการพิจารณากลับกรองจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานในบางพื้นที่เกิดความล่าช้า ขณะที่ประชาชนยังคงมีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์

จากพื้นที่ดังกล่าว ในชีวิตประจำวัน และมีความคาดหวังให้หน่วยงานของรัฐสามารถเข้าไปดูแล ซ่อมแซม และบำรุงรักษาได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้ระเบียบดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะควบคู่กับการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงขอเรียนถามว่า

- กระทรวงมหาดไทยมีแนวทางหรือมาตรการในการผ่อนผันการบังคับใช้ระเบียบกระทรวง มหาดไทย ว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยเฉพาะกรณี การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการไว้แล้วก่อนวันที่ระเบียบดังกล่าว มีผลใช้บังคับ เช่น การจัดทำโครงการ การจัดสรรหรือตั้งงบประมาณ การซ่อมแซม การบำรุงรักษา หรือการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้วสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยไม่เกิดปัญหาหรือข้อจำกัดด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ และเพื่อให้ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการสาธารณะ และประโยชน์ของประชาชนผู้ใช้พื้นที่ร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

ขอให้อตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

เดชา นุตาลัย

สมาชิกวุฒิสภา

คำตอบกระทู้ถามที่ ๐๓๗ ร.

ของ นายเดชา นุตาลัย สมาชิกวุฒิสภา

เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง
พ.ศ. ๒๕๖๘

ข้าพเจ้า นายพลพีร์ สุวรรณฉวี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความเกียติ ดังนี้

คำถาม กระทรวงมหาดไทยมีแนวทางหรือมาตรการในการผ่อนผันการบังคับใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยเฉพาะกรณีการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการไว้แล้วก่อนวันที่ระเบียบดังกล่าวมีผลใช้บังคับ เช่น การจัดทำโครงการการจัดสรรหรือตั้งงบประมาณ การซ่อมแซม การบำรุงรักษา หรือการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยไม่เกิดปัญหาหรือข้อจำกัดด้านการเบิกจ่ายงบประมาณและมีให้ส่งผลกระทบต่อการให้บริการสาธารณะและประโยชน์ของประชาชนผู้ใช้พื้นที่ร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ การเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หมายถึง การนำที่สาธารณประโยชน์ที่ราษฎรได้ใช้ร่วมกัน เพื่อประโยชน์อย่างหนึ่ง ซึ่งหมดความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างนั้น หรือที่ดินดังกล่าวเปลี่ยนสภาพการใช้ประโยชน์ต่างไปจากเดิม โดยนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นอีกอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น ถนนสาธารณะ หรือคลองสาธารณะประโยชน์ที่ดินเงินไม่สามารถใช้สัญจร หรือใช้ในการระบายน้ำได้ ให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ หรือนำที่ทำเลเลี้ยงสัตว์มาพัฒนาเป็นสวนสาธารณะ หรือลานกีฬา เป็นต้น ในกรณีที่มีการถมที่ดิน หรือคลองสาธารณะประโยชน์ ต้องคำนึงถึงการระบายน้ำเป็นสำคัญ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอุทกภัยตามมาในอนาคต ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๖๘ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๘ กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญไว้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เทียบเคียงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๑๕๔/๒๕๕๒ และ ที่ อ. ๗๙๐/๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม มีการปรับปรุงบทบัญญัติในกรณีทบวงการเมืองหรือหน่วยงานของรัฐได้เข้าไปดำเนินการไว้ก่อนแล้ว เพื่อลดอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะของทบวงการเมือง โดยข้อ ๑๐ กำหนดว่า

กรณีที่ทบวงการเมืองเข้าไปดำเนินการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน โดยไม่ปรากฏว่าได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางในการเปลี่ยนสภาพที่ดินให้ทบวงการเมืองดังกล่าวดำเนินการตามระเบียบนี้ก่อน ต่อเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่อนุมัติ จึงดำเนินการแก้ไขที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันให้กลับสู่สภาพเดิม นอกจากนี้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๖๘ กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสามารถพิจารณาอนุมัติได้โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยอนุมัติก่อนแต่อย่างใด เพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารราชการ และสร้างประสิทธิภาพในการปรับปรุงพัฒนาที่ดินอันเป็นการจัดทำบริการสาธารณะ และราษฎรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดีกว่าเดิม